

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9CdoR/8/2024
Identifikačné číslo spisu:	1420203635
Dátum vydania rozhodnutia:	11.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1420203635.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci účastníkov konania, navrhovateľky A. K. D., narodenej X. C. XXXX, R., R. XXXX/X, zastúpenej advokátkou JUDr. Ivanou Zmekovou, Bratislava, Zámocká 18, a manžela navrhovateľky G. D., narodeného XX. K. XXXX, R., R. XXXX/X, zastúpeného advokátkou JUDr. Katarínou Gonovou, Bratislava, Rožňavská 2, o rozvod manželstva a o úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom G. D., narodenej X. C. XXXX, bytom u matky a W. D., narodenému X. G. XXXX, bytom u matky, obom v konaní zastúpeným kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Vázovova 7/A, za účasti Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, Bratislava, Štúrova 2 a Úradu komisára pre deti, Bratislava, Odborárske námestie 3, vedenej na Mestskom súde Bratislava II pod sp. zn. B4-17P/65/2020, pôvodne vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 17P/65/2020, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 24. apríla 2024 sp. zn. 14CoP/33/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 24. apríla 2024 sp. zn. 14CoP/33/2023 z r u š u j e v potvrdzujúcom výroku v časti týkajúcej sa neurčenia výživného na maloleté deti a zamietnutia návrhu matky na určenie vyživovacej povinnosti otca a v súvisiacom výroku o trovách konania a vec mu v zrušenom rozsahu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. júna 2022 č. k. 17P/65/2020-813 na základe návrhu navrhovateľky (matky a manželky) rozviedol manželstvo A. K. D. a G. D. (výrok I.), zveril maloleté deti na čas po rozvode do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov v rozsahu bližšie špecifikovanom vo výroku II., vyslovil, že zastupovať maloleté deti a spravovať ich majetok budú obaja rodičia (výrok III.), neurčil výživné počas trvania striedavej osobnej starostlivosti (výrok IV.), zamietol návrh matky na určenie vyživovacej povinnosti otca (výrok V.), maloletej G. a obom rodičom maloletých detí uložil výchovné opatrenie v podobe povinnosti podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu (výrok VI.). Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok VII.).

1.1. Pokiaľ ide o úpravu práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode, súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 24 ods. 1 až 5, § 62 ods. 1 až 6, § 75 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o

rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZoR“). Po vykonanom dokazovaní právne uzavrel, že najvhodnejším riešením bude zveriť obe maloleté deti do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov s tým, že deti sa budú striedať u rodičov po dvoch, resp. troch dňoch a preberanie maloletých bude prebiehať tak, aby boli eliminované možné konfliktné situácie, teda najmä v školskom, resp. predškolskom zariadení, ktoré deti navštevujú. Na základe záverov znaleckého dokazovania konštatoval, že obaja rodičia sa dokážu o maloleté deti plnohodnotne postarať. Dospel k záveru, že v najlepšom záujme maloletých detí bude, ak budú spolu, čo je možné realizovať striedaním u rodičov v krátkych intervaloch, pričom takáto úprava rovnocenne rešpektuje aj práva oboch rodičov k maloletým deťom. Takúto úpravu starostlivosti o maloletých považoval za najvhodnejšiu tak pre maloletú G., u ktorej vyvstala potreba bezodkladnej intervencie a obnovy kontaktu s matkou, ako aj u maloletého W., pre ktorého bude vzdďľovanie sa v krátkych intervaloch od jedného či druhého rodiča podľa znalkyne bezpečné. Súd prvej inštancie osobitne upravil starostlivosť o maloletých počas prázdnin a sviatkov.

1.2. Vo vzťahu k vyživovacej povinnosti k maloletým súd prvej inštancie považoval za najvhodnejšie aplikovať § 62 ods. 6 ZoR a s ohľadom na rovnaký rozsah stanovenej striedavej osobnej starostlivosti rodičov nepovažoval za potrebné osobitne určovať vyživovaciu povinnosť k maloletým deťom. Zohľadniac právo maloletých detí zdieľať životnú úroveň svojich rodičov považoval matkou vyčíslené náklady na starostlivosť o maloletých (ktoré otec v konaní nerozporoval) za primerané a zodpovedajúce životnej úrovni rodičov, ktorí obaja dosahujú porovnateľný nadpriemerný príjem a rozsah ich vyživovacej povinnosti predstavuje približne 1/3 ich disponibilného príjmu, čím zodpovedá možnostiam oboch rodičov. Mal za dostatočne preukázané, že obaja rodičia sú schopní plnohodnotne zabezpečovať oprávnené potreby maloletých detí. Prihliadnuc aj na príjmy otca z podnikateľskej činnosti, súd prvej inštancie nevykonával ďalšie dokazovanie ohľadom faktúr vystavených jednotlivými obchodnými spoločnosťami s majetkovou účasťou otca resp. výpismi z účtov týchto spoločností.

1.3. Súd prvej inštancie ďalej uložil maloletej G. a oboom rodičom výchovné opatrenie spočívajúce v povinnosti podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu, a to najmä za účelom sanácii vzťahu maloletej s matkou, ako aj zlepšenia komunikácie oboch rodičov. Uloženie výchovného opatrenia v konaní navrhovali aj prokurátor, kolízny opatrovník a Úrad komisára pre deti.

1.4. O trovách konania rozhodoval súd prvej inštancie podľa § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie matky rozsudkom z 24. apríla 2024 sp. zn. 14CoP/33/2023 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch IV., V., VI. a výrok II. v časti intervalov bežného striedania sa maloletého W. u rodičov, v časti striedania sa oboch maloletých detí u rodičov počas jarných, veľkonočných a letných prázdnin a vianočných sviatkov a v časti odovzdávania a preberania maloletých detí. Vo výroku II. v časti bežného striedania sa maloletej G. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že maloletá sa bude u rodičov striedať v iných intervaloch. Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2.1. Odvolací súd konštatoval vecnú správnosť záverov súdu prvej inštancie o zverení maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, s výnimkou intervalov striedania sa maloletej G. u rodičov, u ktorej dal za pravdu matke, že v záujme maloletej G. je striedanie domácností rodičov v týždenných intervaloch.

2.2. Správnosť záverov súdu prvej inštancie konštatoval odvolací súd aj pokiaľ ide o rozhodnutie o neurčení výživného k maloletým deťom a zamietnutie návrhu matky na určenie vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom. V dôvodoch svojho rozhodnutia po citácii § 62 ods. 1 až 5, § 75 ods. 1, § 24 ods. 1, 3 ZoR a zohľadnení všeobecných predpokladov rozhodovania o vyživovacej povinnosti rodiča k dieťaťu zopakoval skutkové zistenia súdu prvej inštancie. Zdôraznil, že obaja rodičia dosahujú nadpriemerný príjem prevyšujúci 3.000 eur netto mesačne, z ktorého dokážu plnohodnotne pokrývať všetky odôvodnené výdavky ako maloletej G., tak aj maloletého W. (a tieto náklady v celom rozsahu aj pokrývajú), a že rodičia maloletých detí majú v zásade aj rovnakú životnú úroveň. Na zreteľ vzal aj to, že súd prvej inštancie nastavil interval striedania sa detí u rodičov tak, že každý z rodičov sa bude v rovnakom rozsahu o deti osobne starať, bude im poskytovať vecné plnenia s takouto formou starostlivosti spojené, a tým si bude plniť voči každému z detí aj svoju vyživovaciu povinnosť. Uviedol, že rodič, ktorý sa o dieťa osobne stará, v zásade plní vyživovaciu povinnosť prevažne poskytovaním vecných plnení a osobnou starostlivosťou a spravidla len rodič, ktorý sa o dieťa osobne nestará,

prispieva na jeho výživu výživným, ktoré určí súd. Považujúc oboch rodičov za ekonomicky rovnocenných, súd prvej inštalcie neurčil žiadnemu z nich vyživovaciu povinnosť na maloleté deti. Takéto závery považoval v danom prípade za súladné aj s metodikou pre výpočet výživného rodičov k deťom, keď nevzhliadol dôvod dorovnávať životnú úroveň ani jedného z rodičov. Súd prvej inštalcie v konaní po zohľadnení príjmov otca zo závislej i podnikateľskej činnosti ustálil, že životná úroveň oboch rodičov je v zásade rovnaká a umožňuje obom rodičom plne pokryť všetky odôvodnené potreby oboch maloletých detí, zdôrazniac, že tieto aj reálne sú oboma rodičmi plne pokrývané. Odvolací súd preto nepovažoval za potrebné detailne skúmať príjmy otca a rozhodovať o prípadnom rozsahu jeho vyživovacej povinnosti k maloletým deťom s odôvodnením,

že oveľa väčšiu výpovednú hodnotu malo zistenie potenciálnej životnej úrovne otca. Za dôvodné pre určenie vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom nepovažoval ani odvolacie námietky matky o neochote otca podieľať sa na mimoriadnych výdavkoch maloletých detí či tvorbe úspor, keď zastal názor, že najlepší záujem dieťaťa nemožno zúžiť len na stránku jeho materiálneho zabezpečenia.

2.3. Pokiaľ šlo o argumentáciu matky o nedostatočnom odôvodnení rozsudku súdu prvej inštalcie, túto odvolací súd považoval za nedôvodnú. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 52 CMP v spojení s § 396 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), keď žiaden z účastníkov nepodal návrh na ich priznanie v zmysle § 57 CMP.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu v časti, v ktorej odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštalcie vo výrokoch IV. a V. (t. j. v časti týkajúcej sa výživného na maloleté deti) podala matka (ďalej aj len „dovolaťka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP. Navrhla, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3.1 Matka v dovolaní namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a arbitrárne, keď jeho odôvodnenie matke neposkytuje odpoveď na jej zásadné argumenty týkajúce sa správneho určenia vyživovacej povinnosti k maloletým deťom. Odvolací súd v rozpore s najlepším záujmom maloletých detí podieľať sa na životnej úrovni rodičov bez ďalšieho prevzal nesprávne závery o príjmoch rodičov a výdavkoch detí z nedostatočne odôvodneného rozhodnutia súdu prvej inštalcie, keď nepovažoval za podstatné vykonať ďalšie dokazovanie za účelom zistenia celkového mesačného príjmu otca. Svoje rozhodnutie založil na závere, že pre určenie vyživovacej povinnosti k maloletým deťom je smerodajné zistenie potenciálnej životnej úrovne rodičov; napriek tomu rozhodoval na základe neaktuálnych majetkových pomerov rodičov a nezaoberal sa podaniami matky ani dôkazmi, ktoré matka v odvolacom konaní predkladala. Rovnako sa nevysporiadal ani s tvrdeniami matky o potrebe aplikácie § 63 ods. 1, 2 ZoR či neochote otca spolupodieľať sa na výdavkoch maloletých detí. Matka nad rámec uvedeného odvolaciemu súdu ďalej vytýkala aj to, že nerozhodol o zročnom výživnom k maloletému W., a to napriek tomu, že tento bol neodkladným opatrením nariadený až do právoplatného skončenia konania zverený do osobnej starostlivosti matky s tým, že otec bol podľa neodkladného opatrenia oprávnený sa s maloletým stretávať.

4. Kolízny opatrovník v písomnom vyjadrení k dovolaniu matky uviedol, že nemá námietky voči predchádzajúcim súdnym rozhodnutiam a rozhodnutie o dovolaní matky ponecháva v plnom rozsahu na úvahe súdu.

5. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky v písomnom vyjadrení k dovolaniu matky uviedla, že ho považuje za dôvodné. Prokuratúra sa stotožnila s dovolacou námietkou o absencii riadneho odôvodnenia napadnutej časti rozsudku. Poukázala, že konajúce súdy postupovali v rozpore s vyšetrovacím princípom. Odvolací súd rozhodol bez toho, aby vo veci doplnil alebo zopakoval dokazovanie a vychádzal výlučne zo skutkových zistení súdu prvej inštalcie, a to napriek tomu, že tieto zistenia sú nielen zmätočné, ale najmä absolútne nepostačujúce pre meritórne rozhodnutie v otázke vyživovacej povinnosti k maloletým deťom. Za nepreskúmateľné označila prokuratúra závery konajúcich súdov ohľadne príjmov z podnikania dosahovaných otcom maloletých detí, keď súd prvej inštalcie žiadnym spôsobom nevysvetlil, z akých dôkazov vychádzal pri posudzovaní príjmov otca z podnikateľskej činnosti vo vzťahu k jednotlivým obchodným spoločnostiam s majetkovou účasťou otca a ako tieto dôkazy vyhodnotil. Rovnako z rozhodnutí konajúcich súdov nie je zrejmé, akým spôsobom sa súdy

vysporiadali s podnikaním otca v obchodnej spoločnosti Autobusar s.r.o., keď ako príjem otca z podnikania posudzovali výlučne zisk spoločnosti P.A.M.M., s.r.o., pričom odvolací súd v tejto súvislosti prevzal nesprávny záver súdu prvej inštancie o výške zisku tejto spoločnosti, keď tento je v rozpore so zisteným skutkovým stavom. Z uvedených dôvodov je podľa prokuratúry nepreskúmateľným i záver konajúcich súdov o rovnakých príjmoch rodičov, ako aj záver o ich rovnakej životnej úrovni. Odvolací súd tiež bez ďalšieho prevzal závery súdu prvej inštancie o pravidelných odôvodnených výdavkoch na maloleté deti, pričom vôbec nereflektoval, že otec tieto v odvolacom konaní rozporoval.

6. K dovolaniu matky a vyjadreniu generálnej prokuratúry sa písomne vyjadril otec. Uviedol, že matka v dovolaní iba zopakovala svoju argumentáciu prezentovanú v odvolaní, s ktorou sa vysporiadala už odvolací súd. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie matky ako neprípustné odmietol resp. ako nedôvodné zamietol. Z rozhodnutia súdu prvej inštancie považoval za zjavné zistenia, že príjmy oboch rodičov sú rovnaké. Poukázal na metodiku ministerstva spravodlivosti týkajúcu sa výpočtu výživného k deťom, ako aj na to, že z konania pred súdom prvej inštancie vyplynuli skutočnosti, ktoré boli pre rozhodnutie o neurčení výživného určujúce. V konaní boli ustálené výdavky na každé z maloletých detí. Ďalej bolo zistené, že príjem a životná úroveň matky nie sú nízke; medzi životnou úrovňou detí v domácnosti matky rozhodne nebola zistená žiadna disproporcia so životnou úrovňou detí v domácnosti otca. K námietkam matky o nepreukázaní príjmov otec vo vyjadrení vymenoval podklady, ktoré za týmto účelom v konaní predložil. V tejto súvislosti považoval za nedôvodné aplikovať § 63 ods. 1 ZoR. Otec mal za to, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, keď vychádzal z porovnateľnej životnej úrovne oboch rodičov a tiež z toho, že deti ju zdieľajú spolu s nimi, že rodičia majú príjem postačujúci pre uhrádzanie potrieb detí. Zastal názor, že odvolací súd sa v napadnutom rozsudku vysporiadala so všetkými tvrdeniami matky, ktoré mohli byť pre rozhodnutie relevantné. Podľa otca postupom konajúcich súdov nebolo porušené právo matky na spravodlivý proces a nesúhlas matky so skutkovými zisteniami a právnymi závermi súdu sám o sebe neopodstatňuje zásah do už právoplatného rozhodnutia, ktorým sa účastníci aktuálne riadia.

7. Úrad komisára pre deti v písomnom vyjadrení k dovolaniu matky uviedol, že úrad nemá kompetenciu skúmať procesné postupy súdu vo vzťahu k rozhodnutiu o určení výživného. Vzhľadom na uvedené ponechal rozhodnutie o dovolaní na úvahe (dovolacieho) súdu.

8. Dovolanie matky je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých upravenej v piatom diele prvej hlavy druhej časti CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 až § 77a CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých, prípustnosť dovolania bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníčka konania - matka, zastúpená advokátom, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod [§ 420 písm. f) CSP] zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z väd uvedených v tomto ustanovení (spôsobujúcich tzv. „zmätočnosť“ rozhodnutia) znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá aj jeho dôvodnosť.

10. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

11. Matka prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala z ust. § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie

končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a súčasne dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

13.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

13.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14. Porušenie práva na spravodlivý proces a prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP oprela matka o tvrdenie, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je dostatočne odôvodnené a jeho závery sú v rozpore so skutočným stavom veci.

15. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Judikatúra ESLP síce nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (*Ruiz Torija c. Španielsko* z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, *Hiro Balani c. Španielsko* z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, *Georgiadis c. Grécko* z 29. mája 1997, *Higgins c. Francúzsko* z 19. februára 1998).

16. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť

príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

17. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry EŠLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva účastníka civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva účastníka/strany konania na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatneného návrhu, ako aj špecifickými námietkami účastníka konania. Porušením uvedeného práva účastníka konania na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

18. Prezentovaný výpočet, prirodzene, nemôže byť (a ani nemá ambíciu byť) úplným, pretože v okolnostiach konkrétneho prípadu sa môžu vyskytnúť aj iné nedostatky v argumentácii (či už súdu prvej inštancie, odvolacieho súdu alebo aj súdov oboch inštancií súčasne - nahliadajúc na problém optikou súdu dovolacieho), ktorých prítomnosť rovnako spôsobí nerešpektovanie čiastkového práva na spravodlivý súdny proces reprezentovaného právom na objektívne presvedčivé (uspokojivé) odôvodnenie výsledku rozhodovacej činnosti súdu.

19. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. O vecne správne rozhodnutie ide vtedy, keď sa odvolací súd materiálne stotožní s obsahom výroku (nie však odôvodnenia) napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Spravidla pôjde o situáciu, keď odvolací súd vyhodnotí, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, následne správne interpretoval a na takto zistený skutkový stav i správne aplikoval príslušnú právnu normu, a zároveň nezistí žiadne relevantné procesnoprávne nedostatky v konaní predchádzajúcom vydaniu preskúmaného rozhodnutia.

20. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, procesné právo mu dáva možnosť obmedziť sa v odôvodnení svojho rozhodnutia len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne na zdôraznenie jeho správnosti doplniť ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP). Aj v takom prípade sa však odvolací súd musí sa však zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

21. Možnosť praktického prevzatia argumentácie súdu prvej inštancie odvolacím súdom neznamená, že odvolací súd - hoc aj len veľmi stručne a úmerne okolnostiam konkrétneho prípadu - reagovať na argumentáciu z odvolania (prinajmenšom tak, že sa poukáže na tie odvolacie námietky, ktoré sú iba opakovaním už súdom prvej inštancie neprijatej argumentácie, ku ktorej však takýto súd zaujal adresné stanovisko, alebo aspoň zrozumiteľne vysvetlí, prečo táto bola bez právneho významu a v prípade iných námietok odvolací súd ozrejmi, prečo spôsob nazerania na problém neboli spôsobilé ovplyvniť). Tým sa nemá na mysli, že odvolateľovi musí byť dané za pravdu, ale že musí dostať objektívne zrozumiteľnú odpoveď na svoj špecifický argument.

22. Z uvedeného plynie záver, že aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho

myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

23. Berúc do úvahy vyššie uvedené dovolací súd v prejednávanej veci zistil v argumentácii odvolacieho súdu také nedostatky, ktoré (nateraz) vedú k neakceptovateľnosti ním prijatých (skutkových i právnych) záverov, pretože odvolací súd sa napriek výslovnému zákonnému imperatívu vyjadrenému v § 387 ods. 3 CSP v odôvodnení potvrdzujúceho výroku svojho rozsudku nevysporiadal s takými tvrdeniami matky prezentovanými v jej odvolaní, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné, to všetko za situácie, keď matka rovnakú argumentáciu (nedostatočné zisťovanie majetkových pomerov otca) výslovne prezentovala aj pred súdom prvej inštancie.

24. Obsah dovolania matky zreteľne naznačuje, že namietala nedostatočnosť a vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutí súdov nižšej inštancie. Súd prvej inštancie zveril maloleté deti do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Vychádzajúc zo zistení o rovnakom (nadštandardnom) prijíme oboch rodičov, ktorí dokážu pokryť a reálne aj pokrývajú všetky odôvodnené potreby maloletých detí, berúc do úvahy tiež pravidelný interval striedania sa maloletých detí u oboch rodičov, prijal záver, že nie je potrebné určiť výživné, keď mal za preukázanú rovnakú životnú úroveň oboch rodičov. Odvolací súd sa s týmito závermi v plnom rozsahu stotožnil a rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil.

25. Podľa matky k zásahu do jej práva na spravodlivý proces došlo postupom odvolacieho súdu, ktorý si osvojil nesprávne skutkové (a tým aj právne) závery súdu prvej inštancie o naplnení hmotnoprávnych predpokladov pre neurčenie výživného na maloleté deti a svoje závery v tomto smere nedostatočne odôvodnil. Matka pritom už v podanom odvolaní namietala, že súd prvej inštancie riadne neodôvodnil svoje (nedostatočné) zistenia o celkových mesačných príjmoch otca, a to najmä pokiaľ ide o jeho príjmy z podnikateľskej činnosti, a v tejto súvislosti prijal nesprávny záver o rovnakom mesačnom príjme a rovnakej životnej úrovni oboch rodičov, čím nie len že znevýhodnil matku, ale najmä rozhodol v rozpore s najlepším záujmom maloletých detí, keď otcovi na kompenzáciu disproporcie životnej úrovne matky neurčil vyživovaciu povinnosť na maloleté deti. Poukazovala tiež na neochotu otca podieľať sa na bežných a mimoriadnych výdavkoch maloletých detí.

26. Dovolaciemu súdu z dôvodov napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (najmä body 18.8. až 18.11.) vyplynulo, že odvolací súd vo vzťahu k záverom o neurčení výživného na maloleté deti a zamietnutiu návrhu matky na určenie vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, ktorý v odôvodnení svojho rozhodnutia uvádza, že pri posudzovaní majetkových pomerov, schopností a možností otca a pri zisťovaní jeho životnej úrovne prihliadol aj na príjmy otca z podnikateľskej činnosti, za ktoré výslovne označil len zisk obchodnej spoločnosti P.A.M.M., s.r.o. Napriek všeobecnej konštatácii odvolacieho súdu o preskúmateľnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie však dovolaciemu súdu z odôvodnenia rozhodnutí súdov oboch inštancií (posudzujúc tieto ako jeden celok) nevyplynulo, z akých dôkazov súd prvej inštancie pri zisťovaní príjmov otca z podnikateľskej činnosti vychádzal, ako tieto dôkazy vyhodnotil, ani ako sa súd prvej inštancie vysporiadal s majetkovou účasťou otca aj v ďalších obchodných spoločnostiach - Autobusar s.r.o., PAMM Trans s. r. o. Dovolaciemu súdu tak nie je zrejmé, z akého penza informácií súdy nižšej inštancie vychádzali pri zisťovaní skutočného stavu vecí, ktorý mal byť podkladom pre rozhodnutie o neurčení výživného k maloletým deťom.

27. V tejto súvislosti netreba opomínať, že konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, o aké ide aj v posudzovanom prípade, sa riadi tzv. vyšetrovacím princípom, ktorý je úzko spätý s princípom oficiality a princípom materiálnej pravdy. Tieto základné princípy civilného mimosporového konania vo svojej podstate určujú, ako má súd postupovať pri zistení podkladu rozhodnutia, a súčasne, ako sa má

príbližiť k skutočným (nie fiktívnym) a reálne existujúcim právam a právom chráneným hodnotám v rozsahu čo najbližšie ich hmotnoprávnemu vyjadreniu. Inými slovami, vyšetrovací princíp má spolu s princípom materiálnej pravdy zásadný vplyv na objem informačného základu, z ktorého bude súd vychádzať pri tvorbe meritorneho rozhodnutia, a tiež na procesnú aktivitu subjektov procesnoprávných vzťahov a jej rozsah.

28. Dovolací súd zdôrazňuje, že vyživovacia povinnosť rodičov k deťom má v systéme vyživovacích povinností ZoR významné postavenie a zaťažuje oboch rodičov. Každý z rodičov je povinný vyživovať svoje dieťa v súlade s úpravou obsiahnutou v § 62 a nasl. ZoR. Vyživovacia povinnosť má ale niekoľko foriem. Môže byť plnená osobnou starostlivosťou, poskytovaním vecných plnení alebo plnením vyživovacej povinnosti prostredníctvom výživného ako peňažného príspevku na uhrádzovanie potrieb dieťaťa.

28.1. Pri zverení maloletých do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov s rovnakým časovým pomerom plní každý z rodičov svoju vyživovaciu povinnosť v čase, kedy sa maloleté deti nachádzajú u toho - ktorého z rodičov, prostredníctvom vecných plnení (napríklad bývania, stravovania a pod.). Povedané inak, v čase, keď sa maloleté deti nachádzajú u toho-ktorého z rodičov, znáša tento rodič už zo samotného titulu striedavej osobnej starostlivosti polovicu z celkových výdavkov na starostlivosť o maloleté deti. Na druhej strane, miera vyživovacej povinnosti rodičov k tomu istému dieťaťu nemusí byť rovnaká. Dieťa má totiž v prvom rade právo podieľať sa na životnej úrovni každého svojho rodiča (§ 62 ods. 2 ZoR), preto je pre správne určenie výšky vyživovacej povinnosti smerodajná práve miera životnej úrovne každého z rodičov, ktorá je objektívne zistiteľná rôznymi dôkazmi. Zisťuje sa celý komplex informácií, z ktorých ako príklad možno uviesť informácie o nehnuteľnom majetku, hnutelnom majetku väčšej hodnoty - motorových vozidlách, hodnote úspor apod. Pre úplnosť treba dodať, že súd pri určení výživného prihliada aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného (§ 75 ods. 1 ZoR).

29. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd konštatuje, že odvolací súd v posudzovanom prípade rezignoval na svoju povinnosť postupovať v súlade s vyšetrovacím princípom a princípom materiálnej pravdy, keď z odôvodnenia jeho rozhodnutia nie je vôbec zrejmé, z akých podkladov vychádzal pri posudzovaní majetkových pomerov otca a prijímaní svojich záverov o rovnakom mesačnom príjme a rovnakej životnej úrovni oboch rodičov, ako aj rovnomernom podieľaní sa oboch rodičov na financovaní odôvodnených výdavkov maloletých detí.

29.1. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nevyplýva, že by odvolací súd zohľadnil všetky informácie relevantné z hľadiska zisťovania skutočnej miery životnej úrovne rodičov; nezisťoval, či sú reálne naplnené hmotnoprávne predpoklady pre rozhodnutie o neurčení výživného pri zverení maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Napriek všeobecnej konštatácii, že prvoradým kritériom z hľadiska rozhodovania o výživnom je práve zisťovanie potenciálnej životnej úrovne rodičov, jeho závery o rovnakej životnej úrovni oboch rodičov nie sú podľa dovolacieho súdu dostatočne preskúmateľné. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je evidentné, že odvolací súd si osvojil zmätočné a nepreskúmateľné zistenia súdu prvej inštancie o príjmoch otca z podnikateľskej činnosti bez toho, aby vo veci sám vykonal resp. doplnil dokazovanie, a to napriek tomu, že matka už v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie namietala, že z rozhodnutia súdu prvej inštancie nie je vôbec zrejmé, akú sumu predstavuje celkový mesačný príjem otca vrátane jeho príjmu z podnikateľskej činnosti, aké dôkazy na zistenie príjmu otca z podnikateľskej činnosti súd prvej inštancie vykonal, ako tieto vyhodnotil a prečo neaplikoval § 63 ods. 1 a 2 ZoR.

29.2. Dovolaciemu súdu tiež z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nevyplýva, na základe akých dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie dospel odvolací súd k záveru, že obaja rodičia sa v rovnakej miere podieľajú aj na financovaní opodstatnených výdavkov maloletých detí (porov. bod 19. odôvodnenia napadnutého rozsudku). Matka pritom v konaní opakovane prezentovala tvrdenia, že otec sa odmietal podieľať na bežných i mimoriadnych výdavkoch maloletých detí. Dovolací súd ďalej konštatuje, že pokiaľ ide o pravidelné odôvodnené výdavky na maloleté deti, odvolací súd aj v tomto smere vychádzal výlučne zo zistení súdu prvej inštancie, nezohľadniac podstatné tvrdenia a dôkazy účastníkov prezentované v odvolacom konaní.

30. Povinnosťou dovolacieho súdu bolo jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom

vyrovnať sa so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré boli pre jeho rozhodnutie podstatné a právne významné, uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Súd by pritom mal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver, súčasne musí dbať na celkovú presvedčivosť odôvodnenia svojho rozhodnutia.

31. Vyššie naznačený nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu má za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené v ustanovení § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP na riadne odôvodnenie rozsudku. Proces právnej argumentácie (diskurz medzi súdom i účastníkmi) má byť dialógom. Iba tým, že súd v rozhodnutí náležite zareaguje na argumenty účastníka, dá mu najavo, že sa zaoberal jeho argumentami a návrhmi, Matka nedostala v rozhodnutí odvolacieho súdu odpoveď na viaceré odvolacie námietky, takýto procesný postup nemožno považovať za súladný s ideou spravodlivého procesu.

32. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie matky je dôvodné, pretože jej nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu bolo znemožnené realizovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolací súd preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti v potvrdzujúcom výroku v časti týkajúcej sa neurčenia výživného na maloleté deti a zamietnutia návrhu matky na určenie vyživovacej povinnosti otca a v súvisiacom výroku o trovách konania zrušil a vec v takto zrušenom rozsahu vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). Vzhľadom na uvedené sa dovolací súd ďalšími dovolacími námietkami nemal možnosť zaoberať.

33. Dovolací súd zároveň pripomína, že ak dovolací súd zruší rozsudok odvolacieho súdu a vráti mu vec na ďalšie konanie, odvolací súd nesmie odôvodnenie svojho nového rozsudku koncipovať tak, že iba doplní pôvodné odôvodnenie zrušeného rozsudku. Zrušený rozsudok v čase opätovného rozhodovania už právne neexistuje (obdobne pozri nález Ústavného súdu SR z 26. apríla 2017, sp. zn. II. ÚS 754/2016).

34. Zhrnúc vyššie uvedené, dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia je v demokratickom právnom štáte základnou podmienkou legitimacy každého rozhodnutia súdu. Iba ak je rozhodnutie súdu dostatočne, racionálne a presvedčivo odôvodnené, má verejná moc morálne právo vynucovať jeho rešpektovanie a adresáti rozhodnutia majú morálnu povinnosť ho rešpektovať. Ak súd takto nedokáže odôvodniť svoje rozhodnutie, jeho rozhodnutie sa tým stáva neobhájiteľné, čomu je potrebné sa v ďalšom konaní vyvarovať.

35. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

36. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.